

1980/81:58

Tisdagen den 13 januari

Kl. 13.00

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Centerpartiets partigrupp har som suppleant i konstitutions- och civilutskotten anmält Annika Öhrström som inträtt såsom ersättare för Karin Söder efter Jan Björinge.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet

Annika Öhrström (c)

suppleant i civilutskottet

Annika Öhrström (c)

2 § Svar på fråga 1980/81:181 om sysselsättningen vid Björneborgs Jernverks AB

Anf. 2 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Sune Johansson har mot bakgrund av den aviserade nedläggningen av gjuteriet vid Björneborgs Jernverks AB frågat mig om det inom regeringen förbereds något handlingsalternativ för att trygga eller skapa sysselsättning för de berörda anställda vid gjuteriet vid Björneborgs Jernverk.

Björneborgs Jernverk, som är dotterbolag till Avesta Jernverks AB, tillverkar hammar- och pressmide samt gjutgods. Inom smidesproduktionen har företaget – med stöd från strukturdelegationen – genomfört en stor investering i en ny pressmedja, vilken nyligen tagits i drift. Genom denna satsning torde företaget stå bra rustat att möta den internationella konkurrensen på grovt smide.

När det gäller gjutgodssidans finns enligt företaget inga marknadsmässiga

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om sysselsätt-
ningen vid Björne-
borgs Jernverks
AB*

eller finansiella förutsättningar att genom investeringar bryta den negativa resultatutvecklingen. Gjorda undersökningar om närmare samarbete eller samgående med andra företag har inte lett till resultat. Såvitt jag förstår finns det därför inte något underlag för åtgärder från regeringens sida som syftar till att behålla verksamheten vid gjuteriet.

Sysselsättningssituationen i Värmland är redan nu allvarlig. Jag har tidigare här i kammaren erinrat om de speciella statliga insatser som har gjorts för sysselsättningen i Värmland, t. ex. beslutet om att använda 12 milj. kr. för industriell utveckling i länet. Jag är dock f. n. inte beredd att ta ställning till frågan om ytterligare statliga insatser för att klara sysselsättningen och utveckla näringslivet i Värmland. Rent principiellt gäller att sådana frågor måste lösas inom ramen för de av riksdagen anvisade medlen för arbetsmarknads- och regionalpolitiken.

Jag vill understryka att regeringen noga följer utvecklingen i länet.

Anf. 3 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga.

Den fråga som jag har ställt gäller möjligheterna att bevara gjuteriet vid Björneborgs Jernverk, som ligger på en bruksort där man började med järnhantering i mitten av 1600-talet. Men järnverket ligger också inom en region där flera industrinäringar med månghundraåriga traditioner har försvunnit under de senaste åren. Därför redovisar denna region i östra Värmland flera hundra direkt arbetslösa människor och flera hundra som direkt eller indirekt är varslade om att deras jobb kommer att försvinna inom en kort tidsperiod.

Orsaken till den nedläggning av gjuteriet i Björneborg som ägaren Johnsonkoncernen vill göra är den sedvanliga, nämligen för låg lönsamhet. Ägaren räknar lika sedvanligt naturligtvis inte in tidigare goda förtjänster från gjuteriet i Björneborg som någon förutsättning för fortsatt verksamhet.

Ser man till den produktion som utförs vid gjuteriet i Björneborg, kan man konstatera att den består av ett flertal produkter till tyngre lastfordon åt Volvo, komponenter för hydraulisk utrustning som tillverkas av Hlab-Foco och produkter för utrustningen inom energiproduktionsanläggningar hos STAL-LAVAL.

Sammantaget är det alltså fråga om en tillverkning som riktar sig till sådana svenska industrigrenar som eljest betraktas som framtidsbranscher. Dessa industrier sägs i dag vara oroade för var de framöver skall få sina produkter ifrån, om produktionen i Björneborg läggs ner. Men trots dessa goda förutsättningar anser ägaren att han ej vill ta upp konkurrensen med den ökande import av gjutgods som blir följd, om nedläggningen i Björneborg sker.

Det förvånar mig att industriministern i nuläget inte vill göra något för att försöka rädda gjuterisysselsättningen i Björneborg. Nationalekonomiskt vore en nedläggning en förlust. Segjärnsproduktionen har faktiskt ökat i den övriga världen och anses i många länder ha en god framtid. Men här i landet

tillåts den minska. Orsaken är att företaget som Johnsonkoncernen inte är beredda att investera i tillräcklig utsträckning för att möta den utländska konkurrensen. Vår ekonomiska beredskap undermineras. Totalt har gjuteriproduktionen i det här landet sjunkit avsevärt under de senaste åren, och det sägs att vi i dag har en import av gjutgods på över 60 %.

Jag vill ställa en följdfråga: Har industriministern, med beaktande av det som jag här anfört och som industriministern tydligen kände till tidigare, haft några kontakter med Johnsonkoncernen i syfte att få dem villiga att satsa på gjuteriet i Björneborg? Det är inte fråga om stora satsningar, de ligger inom ramen 5–7 milj. kr., och därmed skulle man kunna rädda sysselsättningen för 130 anställda.

Anf. 4 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill berätta för Sune Johansson att vi fortlöpande har haft och har kontakter med Johnsons med tanke på den här industrins framtid liksom med tanke på planeringen för övriga företag inom Johnsongruppen. Detta har inte gett något konkret resultat när det gäller gjuteriets framtid. Jag vill understryka att marknadsbedömningen, som i det här sammanhanget är det centrala för eventuella investeringsbeslut, måste företaget och företagets ledning, som har det företagsekonomiska ansvaret, få göra. Staten kan inte träda i företagets ställe när det gäller den.

Anf. 5 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag skall läsa några rader ur en rapport som har tagits fram inom Internationella metallfederationen, där man bl. a. ger sin syn på den framtida produktionen av segjärn, som är en av gjuteriets i Björneborg produkter. Man säger att segjärnsproduktionen under åren 1974–1979 har stigit med 8,5 %. "Segjärnsgjutningen i Amerika expanderade under samma tidsperiod med 27,1 %. Andra länder där ökningen varit iögonfallande är Spanien med 100 %, Nederländerna med 58,8 %, Italien med 29,4 % och Portugal med 28,5 %."

Man har förutsatt att den här utvecklingen fortsätter i viss utsträckning, eftersom segjärnet är ett relativt ungt material.

Det är därför förvånande att man från regeringens sida inte är beredd att vidta de åtgärder som jag har efterlyst för att bevara någon andel inför den utveckling som kommer att ske inom gjuteriindustrin på segjärnsproduktionsområdet. Det är svårt att regeringen inte har den framförhållningen.

Jag har refererat till att det är fråga om ett investeringsbehov på 5–7 milj. kr., men det är i första hand fråga om att få ägaren att förklara sig villig att åtminstone begära pengarna. Vi har tittat på möjligheterna att inom ramen för lokaliseringstöd och andra statliga stöd få fram de medel som erfordras. Det har gått i liknande sammanhang, och det bör också gå i det här fallet, om industriministern är positiv till att man satsar på framtidsbranscher som segjärnsproduktionen. Jag tycker mig kunna utläsa att industriministern inte har denna positiva syn.

Om sysselsättningen vid Björneborgs Jernverks AB

Anf. 6 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag kan försäkra Sune Johansson att jag har en positiv attityd till allt som kan utveckla svenskt näringsliv. Den rapport som Sune Johansson refererar berättar dock inte hela sanningen. Till följd av det relativt höga kostnadsläge vi har här i landet har en stor del av den svenska verkstadsindustrin sökt sig utomlands när det gäller komponentförsörjning och försörjning med halvfabrikat. Det har lett till att just komponenter baserade på gjutjärn i beklagligt stor utsträckning nu tillförs landet genom import utifrån.

Denna bedömning av vad som är företagsekonomiskt lönsamt kan man beklaga, men om man har krav på ett effektivt näringsliv kan man knappast ifrågasätta att enskilda företag gör denna bedömning. Och naturligtvis kan staten inte ge sig in och göra dessa bedömningar i företagets ställe.

Anf. 7 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! När man ser på de konkurrentföretag till Björneborgs Jernverks AB som finns nu och som kommer att finnas framöver, finner man att en del av dem ligger i Västtyskland och att något ligger i Polen. Kostnadsjämförelserna kan vara riktiga exempelvis när det gäller företag i Polen, men absolut inte när det gäller företag i Västtyskland. Deras ökande styrka i fråga om export hit till Sverige beror på att de har gjort rationaliseringar i sin verksamhet, och det är detta man inte har gjort i det här aktuella företaget. F. n. pågår också förhandlingar om att överflytta en del av den nuvarande produktionen i Björneborg till norska producenter, och vi känner till att det inte är kostnadsbilderna som är avgörande i det sammanhanget. Den totala lönekostnaden i Norge är ju inte speciellt mycket lägre och kommer inte heller att bli speciellt mycket lägre än den vi kommer att få här i landet framöver.

Vad det gäller här är alltså om det finns en vilja att ta de här initiativen, om man från den nuvarande koncernledningens sida vill satsa någonting. Jag anser faktiskt att det är industriministerns skyldighet att se till att koncernledningen gör det.

3 § Svar på fråga 1980/81:192 om uranletningen i Sverige

Anf. 8 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat statsministern av vilken anledning det pågår intensiv uranletning i Sverige och om han vill medverka till att den stoppas så fort som möjligt. Frågan är föranledd av resultatet i folkomröstningen om kärnkraft. Enligt frågeställaren finns ingen anledning att starta en inhemsk uranproduktion, och därmed skulle det också saknas anledning att leta efter uran i landet.

Frågan har överlämnats till mig.

Jag vill erinra om riksdagens beslut (prop. 1977/78:100 bil. 17, NU 1977/78:69, rskr 1977/78:342) år 1978, att omfattningen av uranprospekte-

ringen och en eventuell framtida brytning av uran i första hand bör bero på i vilken utsträckning Sverige i framtiden skall utnyttja kärnkraft. Riksdagen beslöt därför att i avvaktan på ett energipolitiskt beslut den statligt finansierade uranprospekteringen skulle bibehållas på oförändrad nivå. Detta har också, t. o. m. budgetåret 1980/81, blivit fallet, och någon ökning av prospekteringen, som Bertil Måbrink vill göra gällande, har inte ägt rum.

Efter folkomröstningen har riksdagen fattat beslut (prop. 1979/80:170, NU 1979/80:70, rskr 1979/80:410) om det svenska kärnenergiprogrammets omfattning.

Regeringen avser förelägga riksdagen en energipolitisk proposition i februari i år. I denna proposition kommer bl. a. frågan om svensk uranbrytning att behandlas.

Anf. 9 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret, men jag beklagar faktiskt dess innehåll.

Det är ju så, herr industriminister, att vi hade en folkomröstning i mars månad 1980, och då fick vi besked av svenska folket att man ville att kärnkraften skall vara avvecklad i vårt land omkring år 2005–2010 och att det skall få byggas högst tolv kärnkraftsreaktorer. Inför folkomröstningen deklarerade alla partier och organisationer att någon svensk uranbrytning inte då var aktuell. Visserligen höll man frågan öppen, men man lovade att det skulle ske en saklig prövning, om det blev aktuellt med uranbrytning. Man pekade också på att det uran som vi behöver för vårt begränsade kärnkraftsprogram fanns att köpa på den utländska marknaden, vilket också SKBF:s rapporter från 1979 och 1980 visat mycket klart. Dessutom var man överens om att en uranbrytning skulle föra med sig oerhörda miljöpåfrestningar när det gäller människor, vatten, luft osv.

Jag vill i det här sammanhanget fråga angående Pleutajokk: Vem skall göra den sakliga prövningen, när LKAB nu under en tioårsperiod tänker släppa ut tusentals kubikmeter radioaktivt vatten per år i Hornavan? Vem skall ta ansvaret efter tioårsperioden för den radioaktivitet som kommer att finnas tusentals år framöver?

Vi vet också att en svensk uranbrytning automatiskt skulle medföra export av uran och på så sätt bidra till en spridning av kärnkraften, något som det svenska folket absolut inte har sagt ja till.

Nu pågår prospektering på olika platser i vårt land, och ansökningar om ytterligare prospektering har lämnats in. Jag kan nämna t. ex. Ovanåkers kommun, där man också skall provborra för en eventuell förvaring av giftet – något som jag naturligtvis hoppas att hälsingebefolkningen kommer att stoppa. I Ljusdals kommun vill man borra efter uran liksom också i Ånge kommun. Och i Pleutajokk vill man, som sagt, börja bryta utan att miljökonsekvenserna har blivit utredda. Jag måste fråga: Varför håller man på med detta? Är det inte viktigare att vi undersöker, om det finns andra mineraler som skulle kunna ge vårt land nya värdefulla inkomster och som

*Om uranletningen
i Sverige*

dessutom skulle medföra mycket mindre påfrestningar på miljön? Eller tänker man bryta för export? På den punkten vill jag ha ett besked av industriministern. Tänker industriministern säga nej till export av uran?

Anf. 10 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Bertil Måbrink bör notera att jag aviserat att de här frågorna kommer upp till behandling i samband med den energipolitiska propositionen, som läggs fram i februari. Men för att undvika varje missförstånd med anledning av den här debatten vill jag säga att jag för min del inte på något sätt tänker medverka till en export av uran från Sverige.

Vi har att ta hänsyn till att folkomröstningen har visat att vi under en övergångstid skall ha maximalt tolv kärnkraftsreaktorer i drift. Hur de skall försörjas med uranbränsle är en fråga som kommer upp till behandling i den energipolitiska proposition som inom kort kommer på riksdagens bord.

Anf. 11 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för det klara beskedet när det gäller export av uran.

Jag är överens med industriministern när han säger att vi har beslutat om ett begränsat kärnkraftsprogram. Men jag skulle vilja få ett något klarare besked om huruvida min uppgift att det uran som krävs för vårt begränsade kärnkraftsprogram kan fås utomlands är riktig. I så fall skulle vi över huvudet taget inte behöva reflektera över någon svensk uranbrytning. Kan industriministern och jag vara överens även på den punkten?

Jag hade också en fråga beträffande den sakliga prövningen. Vi vet ju att LKAB totalt struntat i miljösidan nu när det finns vilda planer på att påbörja brytning i Pleutajokk. Hur skall den sakliga prövningen ske i det fallet? Jag tror att det är väldigt viktigt att vi får klarhet även på den punkten. Än en gång: Är det över huvudet taget nödvändigt med en svensk uranbrytning med tanke på det begränsade kärnkraftsprogram som vi ändå har här i landet?

Anf. 12 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Som jag sade nyss kommer de här frågorna att aktualiseras i samband med den energipolitiska propositionen, och därför finner jag ingen anledning att nu fördjupa mig i dem.

Bertil Måbrinks mera hypotetiska fråga var det uranbränsle skall hämtas som måste tillföras de tolv reaktorer som svenska folket bestämt sig för att ha i drift under en övergångstid är också ett spørsmål som kommer upp i det sammanhanget. Om brytningen skall ske i Sverige delvis eller helt och hållet, eller om vi skall överlåta åt andra nationer att svara för försörjningen med uranbränsle till de kärnkraftsreaktorer som vi har bestämt oss för att hålla i drift, kan vara en intressant fråga i och för sig, men den kommer vi alltså att få ta ställning till i samband med behandlingen av den energipolitiska propositionen.

Anf. 13 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det sista är faktiskt inte en hypotetisk utan en konkret och aktuell frågeställning. Många människor ute i landet är nu väldigt oroliga med anledning av den enorma aktivitet som SKBF, LKAB och SGU utövar på detta område. Jag skulle vilja fråga industriministern vad han föredrar: import av det uran som vi behöver till det begränsade kärnkraftsprogrammet eller dessutom också brytning i Sverige? Jag tror att ett avgörande i den frågan snart är aktuellt, och människor i bygderna i Ovanåker, Ljusdal, Pleutajokk osv. vill ha ett besked nu.

Anf. 14 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Det saknar ju i stort sett allmänt intresse vad jag anser. Det intressanta – jag höll på att säga något pikanta – i sammanhanget är att den majoritet av svenska folket som ju också inkluderar tre av de partier som finns här i kammaren inte för sin del har gett ett klart svar på frågan vad som är att föredra – om de tolv reaktorer som man vill hålla i drift skall försörjas med svenskt kärnbränsle eller om man skall låta andra länder ta miljökonsekvenserna av ett energipolitiskt beslut, träffat efter folkomröstning i Sverige.

Jag erkänner att detta kan bli en intressant fråga. Men låt oss då ta upp denna debatt när alla fakta och hela beslutsunderlaget ligger på bordet.

Anf. 15 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag anser absolut inte att industriministerns ståndpunkter skulle vara ointressanta. Tvärtom är de mycket intressanta.

4 § Svar på interpellation 1980/81:55 om sysselsättningen i Norsjö kommun

Anf. 16 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Arne Nygren har frågat mig när regeringen avser ge klartecken för byggande av SGU-lokaler i Malå, när regeringen räknar med att lämna det besked som kan trygga sysselsättningen vid Holmlunds Livs i Bastuträsk samt vilka övriga åtgärder regeringen ämnar vidta för att avhjälpa situationen vid krishotade företag i Norsjö kommun och bekämpa den rekordhög arbetslösheten i kommunen.

Beträffande byggandet av nya lokaler för Sveriges geologiska undersökning (SGU) i Malå kan jag meddela att regeringen nu anvisat medel för detta och inom kort kommer att ge byggnadsstyrelsen i uppdrag att utföra byggnationen.

Då det gäller AB Holmlunds Livs i Bastuträsk tog regeringen beslut härom för någon månad sedan. Beslutet innebär att företaget får regionalpolitiskt stöd för investeringar i maskiner och att företaget kommer att driva verksamheten vidare i en ny kommunal industrilokal. Med detta stöd möjliggörs den upprustning av produktionsapparaten som bedömts som

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

Om sysselsättningen i Norsjö kommun

*Om sysselsätt-
ningen i Norsjö
kommun*

nödvändig för en fortsatt verksamhet och en tryggad sysselsättning vid företaget.

Två andra företag med problem som diskuterades här i kammaren i början av juni 1980 med anledning av en interpellation från Arne Nygren var Gunbo Fabriker AB och AB Betong-Sander.

För Gunbo Fabriker AB uppnåddes strax därefter en lösning som innebar en rekonstruktion av företaget och en i stort bibehållen sysselsättning.

För Betong-Sander har sedan i juni det hänt att konkursförvaltaren lagt fram ett förslag om en rekonstruktion av företaget innebärande att vissa tjänstemän vid fabriken i Bastuträsk skulle överta företaget och driva det vidare. Regeringen beslutade i december att inte godkänna detta förslag i vad avser övertagande av lokaliseringsstöd, som tidigare har givits för Bastuträskanläggningen. Det negativa beslutet föranleddes av att företaget med detta alternativ till lösning skulle få ett alltför begränsat eget kapital, med de problem som detta innebär av svaghet och sårbarhet för framtiden. Enligt vad jag erfarit från konkursförvaltaren kvarstår det emellertid ytterligare anbud att pröva. Bedömningen från i juni kvarstår att man skall kunna nå fram till en lösning innebärande att sysselsättningen vid företagets enheter i Västerbotten skall kunna bevaras.

Flera företag inom Norsjö kommun har kommit i allvarliga svårigheter under de senaste åren – problem som hotat och hotar att ytterligare förvärra den redan tidigare besvärliga situationen på arbetsmarknaden. Det stora arbete som på lokal, regional och central nivå läggs ned på att finna lösningar på problemen är ett uttryck för den vikt man från kommunalt och statligt håll fäster vid att upprätthålla sysselsättningen i utsatta kommuner som i detta fall Norsjö.

Upprätthållandet av den sysselsättning som finns i dessa utsatta kommuner är en viktig del i det regionalpolitiska arbetet. Även om de frågor Arne Nygren ställt i första hand gäller åtgärder för att avhjälpa problemen vid de krishotade företagen i kommunen, finns det i detta sammanhang också anledning att peka på de insatser som görs av bl. a. utvecklingsfonden och länsstyrelsen för att få fram ny produktion och ny sysselsättning till inlandet. Jag vill också peka på den resurs för offensiva insatser som det nybildade regionala utvecklingsbolaget, AC Invest, utgör för länet.

Anf. 17 ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation.

Vad som hänt sedan jag i slutet på november månad i fjol lämnade interpellationen ger stöd för påståendet att det lönar sig att interpellera.

Min interpellation tog upp tre konkreta frågor. Den första gällde när regeringen var beredd att ge klartecken för byggandet av nya SGU-lokaler i Malå.

Bygget var av den tidigare budgetministern Ingemar Mundebo här i kammaren utlovat att starta hösten 1980 och vara färdigt hösten 1981.

Ännu i slutet på november tycktes det inte gå att få något besked från departementen. Det var då jag beslöt att ånyo ta upp frågan här i

riksdagen.

Då började byggplanerna avancera. Strax före jul beslöt regeringen att anvisa byggpengar, och nu lovar industriministern att man "inom kort kommer att ge byggnadsstyrelsen i uppdrag att utföra byggnationen".

Jag är glad över att första klartecken nu har getts. Jag hoppas bara att byggstartbeskedet skall komma omedelbart. I Norsjö kommun vore man mycket tacksam för besked från industriministern i dag om vad uttrycket "inom kort" betyder.

En annan fråga som jag vore tacksam att få svar på är om borrkärnarkivet för SGU i Malå ingår i byggprojektet. Jag vill informera industriministern om att på grund av att man inte fått detta besked så ligger f. n. ungefär ett års borrkärnor som inte ryms under tak i de gamla lokalerna och riskerar att ta viss skada.

Min andra fråga gällde möjligheten att rädda livsmedelsföretaget Holmlunds och 26 arbetstillfällen i Bastuträsk.

Här i kammaren lovade industriminister Åsling den 2 juni i fjol att beslut om ansökan om lokaliseringstöd för Holmlunds var att vänta under juni månad 1980.

Det hade gått nästan ett halvår efter det löftet innan jag fann anledning att fråga på nytt, och då blev det fart på ärendet. Efter tre veckor kom besked från regeringen att Holmlunds skulle få sitt lokaliseringstöd.

Det var glädjande, men fördröjningen har inneburit svårigheter i fallet Holmlunds. Jag hoppas ändå att projektet skall kunna genomföras utan några större problem.

Den tredje frågan gällde övriga krishotade företag och vilka åtgärder regeringen avsåg att vidta för att bekämpa den rekordhöga arbetslösheten i Norsjö kommun.

Industriministern tar i sitt svar upp två av dessa övriga krisföretag: Gunbo Fabriker och Betong-Sander.

När det gäller Gunboföretaget så har det rekonstruerats, det är riktigt, men inte – som statsrådet säger i svaret – med i stort sett bibehållen sysselsättning.

Sanningen är den, herr industriminister, att av de 90 anställda som företaget hade före krisen finns i dag bara en dryg fjärdedel kvar – 24 i Malå och 2 i Bastuträsk. Det nya företaget lovade behålla 47 i Norsjö kommun, men dit är det ännu en god bit.

När det gäller företaget Betong-Sander berör varslen där drygt 90 anställda i Bastuträsk. Regeringen har – som statsrådet säger – beslutat säga nej till en lösning som arbetades fram i slutet på fjolåret.

Nu prövas nya anbud, säger statsrådet. Jag vill vädja till industriministern att medverka till en snabb lösning. Ett stopp vid Betong-Sander skulle betyda att drygt en tredjedel av all sysselsättning som finns i järnvägssamhället Bastuträsk skulle komma att försvinna.

Ytterligare ett krisföretag har dykt upp. Det är företaget Lotab, som Norsjö fick som tröst för förlorade Algotsjobb. 30 anställda där hotas nu av friställning, om inte någon ny ägare, beredd att ta över, kan spåras.

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

Om sysselsättningen i Norsjö kommun

*Om sysselsätt-
ningen i Norsjö
kommun*

De projekt som industriministern här har redovisat innebär bara att en befarad ytterligare arbetslöshet kan mildras; de innebär ingen ny sysselsättning. Och det är just bristen på sysselsättning som är det verkligt stora problemet i Norsjö. Arbetslösheten där är ännu högre i dag än vad den var när interpellationen lämnades. Norsjö är en av våra hårdast drabbade inlandskommuner i Norrland. Arbetslösheten i kommunen är uppe i 7 % och nära 8 % i kommundelen Malå. Arbetslösheten bland kvinnor är efter Algotsnedläggningen rekordhög: 9 % i kommunen och 10 % i kommundelen Malå. Hade 7 % arbetslöshet varit en rikssiffra, skulle vi i dag ha haft ungefär 300 000 arbetslösa i riket. Då hade säkert alla alarmklockor ringt för att påkalla samhällsåtgärder, och miljardsatsningar skulle ha gjorts för att skapa trygghet för de arbetslösa människorna.

Jag vill avslutningsvis vädja till industriministern att visa något av den målmedvetenheten i arbetet på att trygga sysselsättningen i Norsjö. Arbetslöshetssiffran där är mer än tre gånger högre än rikssiffran. Projekt finns, bl. a. på mineralutvinningsens område, och en ansökan om stöd till ett industrihus i Norsjö för företaget Linden-Alimak väntar på klartecken. Detta kan ge ytterligare tillskott i en bygd som är i behov av varje tillskott av sysselsättning.

Anf. 18 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Som industriminister är man van vid att ta vara på också de små glädjeämnena i livet. Jag noterar med tillfredsställelse att Arne Nygren här finner att det lönar sig att interpellera och att han – underförstått – är nöjd med de resultat av ansträngningarna att säkra sysselsättningen i Norsjö kommun som vi har presterat efter ett tråget och hårt arbete under den senaste tiden. Jag tackar för den komplimangen. Jag tycker det var skönt att få den, och jag vill gärna ta den som ett bevis för att både de regionala myndigheterna och de ledamöter som sitter på Västerbottensbanken upplever det målmedvetna och sega arbetet för att lösa problemen som konstruktivt.

Får jag sedan ge mig in på de direkta och kompletterande frågor som Arne Nygren hade. Jag vill då först beträffande byggandet av nya lokaler för SGU säga att det har tagit sin tid. Jag kan som exempel nämna att uppdraget till byggnadsstyrelsen nu, i de yttersta av dessa dagar, har blivit ännu något fördröjt, eftersom även förhandlingsrådet skall säga sitt beträffande ett sådant uppdrag. Det har komplicerat ärendehandläggningen. Men jag kan nu lova Arne Nygren att uppdraget till byggnadsstyrelsen att starta bygget kommer att expedieras denna vecka.

Arne Nygren drog utvalda delar av Holmlunds Livs historia. Jag skall gärna vitsorda att det är ett komplicerat ärende, bl. a. därför att det i allt väsentligt ändå gällde en bedömning av konsumtionsutrymmet inom Västerbotten av denna speciella livsmedelsprodukt, eftersom det vid en genomgång av ärendet visade sig att det finns en överkapacitet inom charkuteribranschen i Västerbotten. Att vi till sist ändå gjorde en positiv bedömning innebär ett risktagande visavi övriga livsmedelsföretag som är

verksamma i Västerbotten. Av hänsyn till arbetsmarknadssituationen i Norsjö kommun, av hänsyn till företagets anställda och av hänsyn till att företaget är välnummerat beslöt vi dock till sist efter olika överväganden att ge ett positivt besked.

Att sådant här tar sin tid beror på omsorgen om övriga företag när det gäller konkurrenssituationen och om anställda i andra företag i Västerbotten. Det skall kanske inte läggas den politiska beslutsprocessen till last.

Summan av den här rapsodiska redovisningen är att det naturligtvis är väldigt trevligt att Arne Nygren interpellerar – jag ser jag gärna fram emot interpellationen även i fortsättningen. Men jag kan försäkra Arne Nygren att oavsett interpellationer så pågår arbetet med att försöka lösa problemen i Västerbotten.

Anf. 19 ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Det värmer mig att jag kunnat glädja industriministern. Jag förstår att statsrådet inte är bortskämd med glädjestunder nu för tiden.

Jag är också tacksam för beskedet att byggnadsstyrelsen nu skall få startbesked när det gäller SGU-bygget i Malå. Men jag tror att statsrådet i glädjeyran glömde bort den andra mycket viktiga frågan, nämligen hur det blir med borrhärnarkivet. Det är en mycket viktig fråga för SGU-arbetet uppe i Malå. Kommer man nu samtidigt att få klartecken för att bygga ett borrhärnarkiv, så att man slipper fortsätta att ha borrhärnorna liggande ute för väder och vind?

5 § Svar på fråga 1980/81:189 om taxeringen av mark som uthyres såsom fritidstomter

Anf. 20 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Karl Erik Eriksson har frågat mig om jag är beredd ta initiativet till en ändring av vissa bestämmelser för att undvika en del orimliga effekter av 1981 års allmänna fastighetstaxering. Han har därvid påtalat att taxeringsvärdena på jordbruksfastigheter kommer att höjas väsentligt om det på fastigheten finns byggnader och mark som uthyrs för fritidsändamål.

Som svar vill jag nämna följande. Höjningen av taxeringsvärdena i dessa fall beror bl. a. på de ändrade regler för indelning i taxeringsenheter som gäller för 1981 års allmänna fastighetstaxering. Arbetet med fastighetstaxering pågår f. n. Reglerna kan därför inte ändras nu. Problemen får lösas på annat sätt.

I proposition 1980/81:42 om ändrade regler för villabeskattningen m. m. föreslogs vissa lättnader i beskattningen med hänsyn till de höjda taxeringsvärden som väntas vid 1981 års allmänna fastighetstaxering. Förslagen har godtagits av riksdagen. I nämnda proposition uttalade jag att de höjda taxeringsvärdena påkallade ytterligare åtgärder, bl. a. i fråga om kapitalbeskattningen av jordbruksfastigheter. Hur dessa åtgärder skall utformas

*Om taxeringen
av mark som ut-
hyres såsom fri-
tidstomter*

*Om taxeringen
av mark som ut-
hyres såsom fri-
tidstomter*

övervägs inom departementet. Jag räknar med att en proposition med förslag till särskilda lättnader skall kunna föreläggas riksdagen under våren.

Anf. 21 Tredje vice talmannen KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! I min fråga till budgetministern har jag anfört ett exempel på hur orimligt de ändrade reglerna slår. Jag har pekat på ett fall från mitt eget hemlän, där en hemmansägare fått taxeringsvärdet på ett markområde höjt från 340 000 till 2 235 000 kr., alltså med 657 %.

Sedan jag ställde frågan har jag i flera brev, bl. a. från taxeringsordförande och från länsstyrelsetjänstemän, fått ytterligare exempel, som faktiskt visar att det kan vara ännu mer orimligt än i det fall jag åberopade i min fråga. Det förekommer fall där taxeringsvärdena 8- eller 9-dubblats. I ett fall har taxeringsvärdet 11-dubblats, från 200 000 till 2 200 000 kr.

Detta är alltså enbart beroende på att bestämmelserna har ändrats.

I väldigt många fall kan ägarna inte kompensera sig genom höjda hyres- eller arrendersättningar, eftersom de ofta är kontraktsbundna i 49 år. I bästa fall har man möjlighet att gå in vart tionde år med indexregleringar.

Nu vill jag tacka för svaret, och jag tycker att det andas ett stort mått av förståelse, måste jag säga. Avslutningsvis säger Rolf Wirtén att han redan när propositionen lades fram uttalade att i fråga om kapitalbeskattningen av jordbruksfastigheter får man kanske vidta ytterligare åtgärder, och budgetministern har ju sagt att man i departementet överväger vilka åtgärder man skall vidta. Vidare står det i slutet av svaret: "Jag räknar med att en proposition med förslag till särskilda lättnader skall kunna föreläggas riksdagen under våren."

Det är faktiskt, om jag är riktigt underrättad av de länsstyrelsetjänstemän som skrivit till mig, inte säkert att de här områdena taxeras som jordbruksfastighet, utan de bryts loss och taxeras som annan fastighet. Bedömer jag det rätt är det då så att man måste vidta åtgärder just i fråga om dessa speciella typer av fastigheter för att komma ifrån de allra största orimligheterna.

Jag skulle vilja fråga Rolf Wirtén: Kan vi utgå från att man i departementet, i samband med att man gör justeringar och korrigeringar när det gäller kapitalbeskattningen på jordbruksfastigheter, kommer att lägga till rätta de största orimligheterna också när det gäller den här typen av fastigheter?

Anf. 22 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det är riktigt, som Karl Erik Eriksson påpekar i sitt tack för mitt svar på frågan, att det inte är givet att man löser det problem, som han här pekat på, genom översyn av taxeringen när det gäller jordbruksfastigheterna – detta på grund av att det blir fråga om en ny fastighetsbildning. Jag kan bara för dagen, herr talman, säga att vi är uppmärksamma på det här, och under det utredningsarbete som pågår kommer man naturligtvis att se på saken.

Den fastighetstaxering som nu är i gång ligger fast, och där kan vi alltså inte göra någonting åt de här frågorna – den fastighetstaxeringen står riksdagen bakom, och den måste fullföljas – men vi får se vad som kan ske under de fortsatta övervägandena.

Anf. 23 Tredje vice talmannen KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag förstår budgetministern när han säger att man under taxeringen inte kan göra ändringar – det är helt klart. Men jag vill än en gång tacka för att det finns en positiv förståelse från departementschefens sida.

Här är det faktiskt så – och det har jag gett exempel på – att de nya bestämmelserna, för att använda ett värmländskt uttryck, bär käpprätt åt skogen. Och ser man att det blir alldeles galet och att man får fullständigt felaktiga värden, då är det ju riktigt att man går in och korrigerar.

I ett av de brev som jag har fått säger en länsstyrelsetjänsteman: "För dem som har bundna kontrakt med 100 kr. i årshyra kommer det att bli ren katastrof."

I ett annat brev säger man att man hade ett taxeringsvärde på 60 000 kr. tidigare och får ett nytt taxeringsvärde på 495 000. Man har 23 tomter och har hyrt ut på 49 år för 100 kr. per tomt. Det blir enorma utgiftsökningar, som en hemmansägare med sådan mark helt enkelt inte kan klara.

Jag är tacksam för att jag kan svara de här människorna att man överväger det hela och att man i departementet har blicken riktad på problemet.

6 § Svar på interpellation 1980/81:60 om reningen av Stora Kopparbergs industriutsläpp

Anf. 24 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat statsministern om regeringen vill medverka till att vinsterna av vattenkraften används till miljöåtgärder, t. ex. i gruvor, energibesparingar och för investeringar i ny miljö och energivänlig processteknik. Lars-Ove Hagberg har hänvisat till att gruvbrytningen i Stora Kopparbergs gruva i Falun skapar stora miljöproblem och framhållit att en beskattning av övervinster av vattenkraftsproduktion skulle kunna ge inkomster som kan användas bl. a. till miljöåtgärder och energibesparande åtgärder.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Energiskattekommittén (B 1979:06) skall belysa frågan om de stora ekonomiska överskott som kan uppstå hos ägare av äldre kraftanläggningar, främst vattenkraftverk. Enligt tilläggsdirektiv som gavs i höstas (Dir. 1980:73) skall kommittén presentera tekniska modeller för hur ett ingripande mot sådana övervinster kan vara utformat. Regeringens ställningstagande i frågan bör anstå till dess kommitténs arbete i denna del har redovisats. I samband med den genomförda moderniseringen av det statliga budgetsytemet avskaffades specialdestinationen av automobilskattemedlen och

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reningen av
Stora Kopparbergs
industriutsläpp*

*Om reningen av
Stora Kopparbergs
industriutsläpp*

övriga specialdestinerade skatter och avgifter. Jag anser inte att det finns skäl att nu överväga att införa specialdestination av eventuella nya skatter.

Anf. 25 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på mina frågor, samtidigt som jag konstaterar att frågan om huruvida vinsterna från vattenkraften skall användas till miljöåtgärder inte fått något svar eller i varje fall är negativt besvarad. Om jag synar texten i det skrivna svaret och läser mellan raderna kommer jag fram till att Stora Kopparberg kan ta det ganska lugnt i framtiden.

Min fråga huruvida regeringen vill medverka till att vinsterna av vattenkraften används till miljöåtgärder, energibesparingar och för investeringar i energisnål processteknik har föranletts av framför allt följande två omständigheter.

För det första: Stora Kopparberg står för Sveriges största tungmetallutsläpp i vattendrag. Från Falu gruva pumpas dagligen tre ton tungmetaller ut i sjösystemet Faluån, Tisken och Runn.

För det andra: Stora Kopparberg skryter med att vara världens äldsta bolag och att Falu gruva är världens äldsta arbetsplats som fortfarande är i gång. Under århundradena har vinster tagits från kopparbrytningen i gruvan och använts för att bygga upp annan verksamhet inom Stora Kopparberg. Stora Kopparberg är ett jättebolag. Under 1970-talet skrapade man ihop 2.5 miljarder kronor i vinster, och under det senaste året beräknas vinsten bli 700 milj. kr., därav från vattenkraften något över 200 milj. kr.

När naturvårdsverket och befolkningen i Falun kräver en rening av utsläppen från gruvan påstår bolaget att malmbrytningen inte kommer att kunna bära dessa kostnader. Bolaget påstår att gruvdriften i så fall läggs ned och att 300 anställda blir arbetslösa. Bolaget spelar alltså ut människors behov av arbete mot deras behov av en bättre miljö.

Stora Kopparbergs verkställande direktör säger att Falu gruva har stort kulturellt värde och att det skulle gå till spillo, om gruvdriften måste läggas ned. Samtidigt antyder bolagsledningen att avsikten är att malmbrytningen i gruvan skall upphöra om fem till tio år. Det är klart att gruvan har ett kulturhistoriskt värde, men malmtillgångarna skulle tydligen enligt Stora Kopparberg bara räcka i ytterligare fem till tio år. Eller är det Stora Kopparbergs avsikt – det kan man fundera över – att efter den tiden övervältra kostnaderna för rening på skattebetalarna? Eller är det meningen att det inte skall bli någon rening alls av utsläppen i framtiden?

Man kan inte acceptera att ett bolag, så som Stora Kopparberg gör, strikt delar upp sin verksamhet på olika driftsenheter och hävdar att varje enhet till alla delar måste bära sina egna kostnader. Genom att påstå att gruvan i Falun skall bära sina egna kostnader vill ju bolaget undandra sig ansvaret för att rena gruvvattnet. Kravet måste vara att bolaget helt tar ansvaret för verksamheten, renar gruvvattnet och fortsätter gruvdriften.

Det här fallet visar också hur handlingsförlamade myndigheterna och politikerna varit, när bolaget fört fram sitt hot om nedläggning och

arbetslöshet. En namninsamling har genomförts i Falun som visar ett mycket brett stöd för kraven på att gruvvattnet skall renas och att gruvdriften skall fortsätta.

Tyvärr är det ett nederlag för svensk miljövardspolitik när konsumtionsnämnden nu för några år framåt tillåter en endast begränsad rening av gruvvattnet. Det betyder att en effektiv rening, som naturvårdsverket förordar, inte blir av. En sådan skulle i investeringar kosta 10 milj. kr., och driftkostnaderna per år skulle bli något över 5 milj. kr. Det är småpotatis i jämförelse med de siffror som Stora Kopparberg rör sig med.

Huvudfrågan blir alltså: Skall Stora Kopparberg kunna spela ut sysselsättning och kostnader å ena sidan mot miljön å andra sidan och hindra att miljöinvesteringar för rening av gruvvattnet sker? Det finns, som jag ser det, politiska medel till lösningar. Linjerna 2 och 3 i folkomröstningen och de partier som stod bakom dessa linjer ansåg ju att vattenkraftsvinsterna skulle dras in till samhället. Det gällde åtminstone det som kallas övervinster.

Stora Kopparberg gör stora vinster på vattenkraften. En beskattning med 5 öre per kWh skulle kunna ge 170 miljoner från bolaget. De pengarna kunde t. ex. användas för att förbättra gruvmiljön och ta hand om det spill som kommer därifrån.

Huvudskälet för bolaget till att inte göra sådana miljöförbättringar är att en driftsenhet inte skall ge en annan något bidrag – det här gäller då förstås gruvan. Därför kan och måste samhället gå in och reglera det. Det vore vettigt att samhället på så sätt framtvingade en lösning av problemen – det anser åtminstone jag.

Det är ytterst regeringen och riksdagen som kan ange en sådan viljeinriktning. Som jag ser det finns det inte spår av en sådan viljeinriktning i de svar jag har fått. Därmed ställer sig regeringen i sakfrågan på bolagets sida mot faluborna och dem som vill värna om miljön och rena gruvdriften från dess spill.

Det andra skälet till att jag har ställt de här frågorna är att Stora Kopparberg samtidigt gör stora investeringar i skogsindustrin, som knappast har energisnåla processer. Inom pappers- och massatillverkningen är oljeförbrukningen mycket stor, om man inte – som Stora Kopparberg planerar i Kvarnsveden – använder kol. En miljardinvestering planeras i pappersmaskiner som gör en del arbetslösa. Från energisynpunkt är de investeringarna diskutabla. Strukturellt för hela skogsindustrin är de ännu mer diskutabla. Dessa investeringar görs bl. a. med vinster från vattenkraften. Då kan pengar föras över till en annan enhet!

Den stora frågan är om vattenkraftsvinsten skall gå till energibesparingar, energivänliga processer, miljöåtgärder, eller om den skall behållas av bolaget för sådana här spekulativa investeringar. Vid bildandet av Svenskt Stål AB behöll Stora Kopparberg även de vattenkraftverk som tillhörde stålindustrin. Man fick ganska bra betalt för de olönsamma delar som stålindustrin utgjorde och fick behålla de lönsamma.

Den här saken har flera aspekter. Det är för det första en rent skatteteknisk fråga: Skall man beskatta eller inte? Men linjerna 2 och 3 var

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reningen av
Stora Kopparbergs
industriutsläpp*

*Om reningen av
Stora Kopparbergs
industriutsläpp*

överens om detta i folkomröstningen.

Det är för det andra fråga om vilka åtgärder man kan vidta för miljö och sysselsättning: Vill man vidta sådana åtgärder? Det är vidare fråga om hur de vinster som finns inom bolagen skall disponeras.

Det är för det tredje fråga om energibesparingar: Vill man befrämja energibesparande processer och liknande? Jag kan då bara konstatera att budgetministern valt att svara på den skattetekniska frågan. Han har däremot inte berört vad som ligger bakom, varför vattenkraften skall beskattas och vad de skattemedlen skall användas till. Därmed visar sig den nuvarande regeringen i detta sammanhang ointresserad av miljöaspekterna och de energibesparingar som kunde göras.

Man kunde annars ha visat på att man har ett intresse av att ta itu med det här. Såvitt jag förstår är den ointresserade inställningen utbredd i varje fall i budgetdepartementet.

Men, budgetministern, visst finns det väl ett samband mellan beskattning och användning av medlen? Av svaret att döma skulle det inte göra det. I andra sammanhang säger man att man också vill finansiera de utgifter man föreslår. Jag tycker det här vore ett utmärkt sätt att använda vattenkraftsvinsterna!

Anf. 26 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det är riktigt, som Lars-Ove Hagberg säger, att det i första omgången är fråga om att ta ställning till om man skall beskatta vinsterna på vattenkraften. Jag har i svaret redovisat att ett arbete på att ta fram modeller och göra överväganden i detta avscende pågår. Vi får väl ändå avvakta tills vi har sett vad det leder till.

Om sambandet mellan eventuella skatteintäkter från det här området, om man nu väljer att beskatta vattenkraftsvinsterna, och användningen av de medlen har jag sagt att vi gått ifrån specialdestinationer, dvs. att man har öronmärkta pengar från något beskattningsobjekt till ett verksamhetsområde. Jag har för min del sagt att jag tror att man skall undvika att på nytt göra specialdestinationer.

Men detta får inte Lars-Ove Hagberg tolka som han nu försöker göra – att jag eller någon annan i budgetdepartementet eller regeringen skulle vara ointresserad av miljöfrågan. Det finns inget logiskt samband mellan det jag redovisat och det påstående Lars-Ove Hagberg gör.

Det är klart att miljöfrågorna skall värderas på sina meriter. I den mån man behöver göra miljöpolitiska insatser – vattenrening, luftrening eller åtgärder på något annat område – skall man pröva det, och det är vad som sker i dag. Och då skall också de resurser som krävs för att man skall uppnå dessa reningseffekter sättas in.

Jag vill sedan bara ett ögonblick ta upp det konkreta fall som Lars-Ove Hagberg här resonerar utifrån, dvs. förhållandena vid Stora Kopparbergs gruva i Falun. Det är riktigt, som interpellanten nyss sade, att den frågan har varit föremål för prövning i koncessionsnämnden under hösten. Det beslut som då togs överklagades och ligger i jordbruksdepartementet för prövning.

Och jag kan naturligtvis inte, herr talman, gå före den prövningen, utan vi får avvakta och se vad den leder till.

Anf. 27 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Utgångspunkten för mitt resonemang är följande. Stora Kopparberg har en gruva. Den har drivits i flera hundra år vid det här laget, och man har tagit hem vinster ifrån den. Det upptäckts då att det finns stora problem som man bör åtgärda. Statens verk, naturvårdsverket, anser att man bör vidta effektiva reningsåtgärder.

Det berörda bolaget säger: Det har vi inte råd med. Och man anför en mängd ekonomiska skäl för att inte vidta några åtgärder. Bedömningen i koncessionsnämnden innebär sedan, vad jag förstår, att man lägger tyngdpunkten på den ekonomiska sidan. Därmed faller miljöfrågan.

Men som jag ser det finns det en annan, kanske mer politisk lösning. Bolaget säger att man inte tänker lägga ut några som helst pengar på den här rörelsen eftersom den inte kan bära sig själv, medan man i stort sett har överskott på pengar för att kunna investera i andra delar, där man kan diskutera om de är effektiva för framtiden. Men eftersom det finns pengar i bolaget borde det finnas en politisk möjlighet för regeringen att se till att det vidtas lämpliga miljöåtgärder.

Det finns också en bred politisk enighet om att vattenkraftsvinsterna – de som kallas övervinster – skall tillföras samhället. Det trodde jag att vi var ganska överens om. Budgetministern tillhörde ju linje 2-sidan, och därifrån framförde man detta mycket offensivt. Man sade ute på industriorterna: Vi skall nog ta hand om vattenkraftsvinsterna. Om inte budgetministern instämmer får han väl deklarerat det. Detta var i alla fall ett av de stora slagnummer som linje 2 använde.

Vad sedan gäller miljö- och energisidan visar svaret inte något intresse för att lösa den delen. Det är inte bara fråga om skattetekniska åtgärder här. Skatter är till för ett visst ändamål. Om man tar ut skatt på vattenkraft måste man också enligt vad jag förstår kunna fråga sig: Vad skall vi använda de inkomna pengarna till?

Dagens problem är att Stora Kopparberg inte vill skjuta till några pengar. Och vad jag upptäcker är att regeringen inte heller vill vara med om att vidta några åtgärder för att bolaget skall behöva göra det. Bolaget får faktiskt fritt fram för sin offensiv och sina broschyrer, där man säger att detta är för dyrt. Och samtidigt går bolaget ut och säger: Vi tänker lägga ned den här verksamheten om några år.

Jag ställer den stora frågan: Vem har ansvaret för det här? Detta måste väl ändå regeringen ta in i sin stora bedömning? Vem har ansvaret för dessa stora utsläpp, som sker oavsett om man driver verksamheten eller inte?

Och det är Stora Kopparberg som genom århundraden har tagit hem vinster av den här brytningen. Jag tycker inte att man kan komma ifrån att detta är en miljöfråga och också en fråga om att spara energi.

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reningen av
Stora Kopparbergs
industriutsläpp*

*Om reglerna för
försäljning av
myndighets inven-
tarier***7 § Svar på interpellation 1980/81:67 om reglerna för försäljning av myndighets inventarier****Anf. 28** Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Tore Nilsson har frågat mig vilka regler som gäller för försäljning av ett ämbetsverks möbler och andra inventarier, hur kontrollen av värdering av influtna betalningar sker samt till vilket belopp vägverket har inköpt nya möbler, kylskåp m. m. till de nya lokalerna i Borlänge.

Allmänt gäller vid försäljning av ett ämbetsverks möbler och andra inventarier en författning från 1973 (kungörelse 1973:1210 om försäljning av övertalig eller kasserad materiel och inventarier). I denna föreskrivs bl. a. att affärsmässighet skall tillämpas vid försäljningen och att myndigheterna skall redovisa influtna medel som inkomster på statsbudgeten.

När det gäller reglerna för försäljning i samband med omlokaliseringar av statliga myndigheter har regeringen år 1975 beslutat att sådan inredning som av bl. a. kostnadsskäl inte bör medföras till omlokaliseringsorten skall överlämnas till byggnadsstyrelsen av den flyttande myndigheten. Efter särskilt beslut av regeringen kan byggnadsstyrelsen överlåta inredningen till andra myndigheter inom Stockholmsområdet som redovisat behov av nya inventarier. I annat fall skall inredningen säljas. Vid försäljningen skall affärsmässighet tillämpas. Försäljningen sker normalt genom FFV Allmateriel AB. Nettointäkterna skall redovisas och inlevereras till statsbudgeten.

Vid vägverkets flyttning till Borlänge medfördes ungefär 50 % av den inredning som är direkt anpassad till vägverkets verksamhet, motsvarande ett värde av ca 200 000 kr. Av den kvarlämnade inredningen har en del tillvaratagits av byggnadsstyrelsen för att tillföras myndigheter i Stockholmsområdet som är i behov av kompletteringar. Resten överlämnades för försäljning enligt gällande regler. Försäljningen har efter avdrag för omkostnader inbringat 60 695 kr. I sammanhanget bör nämnas att den inredning som sålts i allt väsentligt var anskaffad före år 1965 och alltså mer än 15 år gammal.

Kontrollen av att bestämmelserna om bl. a. affärsmässighet har tillämpats vid försäljningen åligger i detta fall byggnadsstyrelsen samt riksrevisionsverket, som även i övriga fall har att bevaka att myndigheterna följer gällande bestämmelser.

Kostnaderna för den inredning som anskaffats till vägverkets lokaler i Borlänge, som ersättning för den försålda, kan uppskattas till ca 5 000 kr. per arbetsplats eller sammanlagt ca 1 milj. kr. Vid upphandlingen av ny inredning har gängse normer för nyanskaffning tillämpats.

Anf. 29 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Låt mig först peka på ett skrivfel som fanns i interpellationen och som följt med i svaret. Det står "hur kontrollen av värdering av influtna betalningar sker", men det skulle vara "hur kontrollen av värdering och av influtna betalningar sker". Ett "och" har alltså fallit bort i texten.

Jag tackar budgetministern för svaret. Vi lever i en ond tid – en dyr tid. Jag såg i Dagens Nyheter i dag en rubrik som talade om 2 000 kr. i sekunden, vilket är den summa varmed underskottet ökar f. n. och kanske under nästa budgetår.

Alla får vi lära oss att spara. S. k. rationaliseringar som innebär besparingar möter vi överallt. Jag tycker att det i princip är en riktig politik. Men min fråga nu är föranledd av upptäckter som verkligen ger anledning till undran om inte sparandet skall ske över hela fältet, och om statens revisorer inte hinner med all nödvändig granskning.

I höstas fästes min uppmärksamhet vid några rubriker och artiklar av vilka somliga var rena kåserierna. Man raljerade kring det som skett och angav för mig förbluffande fakta.

I Dagens Nyheter av den 22 oktober 1980 var man ändå litet allvarligare. Det står där: "Han har köpt vägverket." Jag skall inte läsa upp hela artikeln. Den person det gäller – jag har inget emot att han är en duktig affärsman, tvärtom – berättar att det först fanns ett bud på 50 000 kr. men att han bjudit 25 000 kr. Sedan stannade man vid 28 000 kr., med moms 35 000 kr. Vidare talas det här om att det gäller minst 400 bord, mer än dubbelt så många stolar, kilometervis med mattor och gardiner, otaliga skåp och hurtsar, ett antal ritbord, en uppsättning kylskåp, några bastanta kassaskåp, lampor, skrivunderlägg, blyertspennor, några kvarglömda tepåsar och ett par brandsläckare – de sistnämnda nämndes kanske mera för att roa.

I andra tidningar har jag läst att denna person räknat med att få ut 300 000–350 000 kr. på dessa saker. Det som här nämnts är ändå bara en del av vad som sålts.

Jag har ytterligare några spörsmål att ställa till budgetministern: Gäller verkligen samma kungörelse här? Kan den vara tillämplig i detta fall? Det sägs att den gäller försäljning av övertalig eller kasserad materiel och inventarier. Mitt svar måste bli ett nej. Vad som har avyttrats från vägverket här i staden är ju inte kasserat i vanlig mening och inte heller överblivet. Verket skall ju fortsätta att arbeta. Skulle det inte gå att finna en annan lämplig författning?

Mot affärsmässigheten har jag i princip inget att invända. Men efter att ha läst en del om detta ärende och efter att ha frågat personer som ganska väl känner till vad som har skett, undrar jag om det finns någon affärsmässighet i byggnadsstyrelsens affärer borta vid Västerbron.

Enligt de regler som åberopas i svaret gäller att "sådan inredning som av bl. a. kostnadsskäl inte bör medföras – – – skall överlämnas till byggnadsstyrelsen av den flyttande myndigheten. Efter särskilt beslut av regeringen kan byggnadsstyrelsen överlåta inredningen till andra myndigheter inom Stockholmsområdet som redovisat behov av nya inventarier." Jag har tagit reda på att en flyttning skulle kosta ca 80 000 kr. – vi kan runda av till 100 000 kr. Vad menas då med "kostnadsskäl"?

Då det sedan gäller överlåtandet av inventarierna till andra myndigheter efter särskilt beslut av regeringen vill jag fråga om byggnadsstyrelsen verkligen gjorde en utredning i detta fall. Har regeringen sagt något i det

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reglerna för
försäljning av
myndighets inven-
tarier*

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reglerna för
försäljning av
myndighets inven-
tarier*

sammanhanget?

Enligt pressen – här finns många uppgifter som jag tror på – ville planverket köpa eller överta, eller hur man nu skall uttrycka sig, åtminstone en del av inventarierna, men det var för sent. Vilken affärsmässighet har tillämpats? Beträffande det som sägs i svaret om de 50 % av inredningen som har speciellt samband med vägverkets arbete vill jag framhålla att det självfallet fanns en del saker som bara vägverket kunde ha nytta av och som lätt kunde flyttas. Jag har försökt att få reda på hur mycket av den kvarlämnade inredningen som tillvaratagits av byggnadsstyrelsen för att tillföras myndigheter i Stockholmsområdet som är i behov av komplettering. Jag har emellertid inte fått något svar. Jag måste då fråga: Är inventarierna för gamla för att flyttas men duger för myndigheter här i Stockholm? Jag gissar att flyttkostnaderna har varit så små att det borde ha varit lönsamt att låta allt få följa med.

Jag har vidare tagit reda på hur gamla möblerna och inredningen är. Det finns uppgifter om att mycket få saker anskaffats före 1965. Man kan fråga sig om t. ex. 15 år gamla stolar eller bord skall bytas ut i nuvarande läge, i en tid av sparsamhetsiver. Vilka privatpersoner har råd med något sådant? Jag vet att ritbord, som vid anskaffningen kostat ca 2 000 kr., har sålts för en tiondel av det priset. Det borde ha gått mycket bra att använda dem också i Borlänge.

För 28 000 kr. plus moms köpte alltså en person saker som han fick mer än tio gånger så mycket för vid en senare försäljning. I och för sig unnar jag honom vinsten, men är det affärsmässigt från byggnadsstyrelsens sida? Kan man verkligen tro på kontrollen? Jag litat visserligen på riksrevisionsverket. Men går det inte att granska dessa affärer särskilt nog?

Det står i svaret att den nya inredningen i Borlänge kostade 1 milj. kr. Jag gjorde en reflexion med en gång: Den miljonen kunde vi ha fått för fortsatt drift av vägstationen hemma i Vännäs. Det är mycket ont om pengar när det gäller oss där ute i periferin av landet.

Svenska Dagbladet, som ju är en pålitlig tidning, skriver strax före nyår – den 31 december: "Vägverkets 'efterträdare' utsedda. Utrymd byggnad får hyresgäster." Då tänker man att de är på väg in nu. Men det står att inflyttningen skall ske så småningom. "Lokalerna kostar staten c:a 450 000 kronor varje månad trots att ingen nyttjar dem." Längre fram i artikeln står att årskostnaden är drygt 5,5 milj. kr. Om vi räknar med ett par år från i fjol – en del av vägverket flyttade ju tidigare – så har vi en kostnad på 10 milj. kr. Det är inte heller så små pengar. Jag tycker att man inte skall få använda statens medel på det här sättet.

Sedan talas det om ombyggnad. För vad? Av en person som vet vad som sker fick jag reda på att man t. ex. skall göra två rum av ett – och kanske i vissa fall tvärtom. Jag undrar om man verkligen behöver göra detta. Det var stora kostnader som nämndes. Programmet för den här ombyggnaden är mycket diffust, och jag får en känsla av att det är ganska låg effektivitet i arbetet.

Hur handläggs förvaltningen av statens byggnader? Jag har också fått veta

att lokaler förhryts av byggnadsstyrelsen i privathus, lokaler som har stått oanvända i årtal. Som exempel har nämnts lokaler i Solna, som naturvårdsverket skall ha.

Något som jag också är förvånad över är att när man lokaliserade vägverket till Borlänge, tog byggnadsstyrelsen inte reda på hur marken såg ut där man skulle bygga. Den betecknas som en leråker, och inga högre byggnader var möjliga. I dag uppger man att byggnaderna är utbredda så att det finns 6 km korridorer och gångar, och man har husnummer ända upp till 38. Det måste vara mycket kostnadskrävande att arbeta i sådana hus.

Vi kan också ifrågasätta riksdagens klokhed vid beslutet om utlokaliseringen. Jag tycker att moderaterna hade rätt uppfattning; vi var mycket tveksamma inför att flytta ut gamla verk, särskilt sådana som hade lokaler förut. Man trodde att 60 % av de anställda skulle flytta, och det blev 18 %. Vad som ligger bakom detta förhållande måste också ha kostat mycket för oss skattebetalare – omställningssvårigheter och anställning av ny personal.

Jag lyssnade till budgetministern i dag på morgonen när han var telefonväktare. Det var mycket roligt att lyssna – jag tycker att han gav bra och kloka svar. Men när det gällde kostnaderna för riksdagens flyttning – eftersom jag behandlar kostnadsfrågor nu vill jag gärna ta den saken också – fick jag uppfattningen att Rolf Wirtén inte har klart för sig hur byggnadsstyrelsen skötte ärendet. Jag menar att det är miljardbelopp som i onödan används för en lösning av riksdagens lokalfråga. Riksdagen kunde ha fått en mycket billigare lösning. Här har jag med mig bil. 19 till budgetpropositionen. Rolf Wirtén har själv undertecknat den, och jag kan inte klandra honom för det. Men jag vill hänvisa till en uppgift nederst på s. 17 om hur man skall ändra grundvattennivån på Helgeandsholmen. Man tänker sig att vissa åtgärder skall vara utförda före år 2000. "Dessa innebär i stort att vattentröskeln i Stallkanalen flyttas till Norrbro samt att en 'tätskärm' utförs mellan Mälaren och Saltsjön i läge från Stallkanalen över Riksplan till Norrström."

Detta hör inte direkt till den här frågan, men indirekt hör den hit. Här gäller det ytterligare områden där skattebetalarna får vara med och betala sådant som jag anser vara oansvarigt i planeringen. Jag är medveten om att det inte är möjligt för budgetministern att yttra sig om denna fråga. Men jag menar att budgetministern som har ögat på pengarna och vet att tusentals kronor i sekunden "rinner i väg" – det är inte hans fel utan allas vårt fel – bör se på sådana här saker. Som riksdagsman från ett Norrlandslän, där kännningarna av en nödvändig sparsamhet är svårare än på många andra håll, reagerar jag mot det slöseri som tydligen försiggår på central nivå. Och jag möter ofta frågor om detta.

Jag har i dag inte angripit vägverket – jag vill gärna understryka det. Vägverket gör vad det skall göra. Jag vill inte heller pricka någon tjänsteman som har handlagt detta ärende. Men det måste på något sätt ha blivit fel i maskineriet – systemet är för tungrott och omfattande – när sådant här kan ske. Det får inte gå till på detta vis när det gäller statens byggnadsärenden. Vi

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reglerna för
försäljning av
myndighets inventarier*

*Om reglerna för
försäljning av
myndighets inven-
tarier*

snålar – då skall alla snåla.

Jag tackar än en gång för svaret.

Anf. 30 TALMANNEN:

Jag vill fästa uppmärksamheten på att interpellationen rör reglerna för försäljning av myndighetsinventarier.

Anf. 31 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag skall av det skälet inte ge mig in på någon debatt om riksdagens återflyttning till Helgeandsholmen – hur frestande det än kan vara.

Med anledning av Tore Nilssons inlägg vill jag bara säga att jag som budgetminister naturligtvis tycker att det är utomordentligt bra att riksdagsmän – det gäller f. ö. alla medborgare – är vaksamma när det gäller hur den offentliga sektorns affärer sköts. I den mån man upplever att de är mindre väl skötta, är det enbart positivt om man slår larm och försöker påpeka vad det är man tycker är vrångt. Men vi har inte, vilket är väl känt för Tore Nilsson och kammarens ledamöter, möjlighet att gå in och diskutera ett enskilt verks handläggning av en fråga. Och en hel del av det resonemang som Tore Nilsson för i denna interpellationsdebatt kan föras in under en sådan karaktärisering. Därför tror jag att Tore Nilsson håller mig räkning för att jag i detta avseende inte går in i någon detaljdiskussion.

Det finns som bekant en särskild kontrollapparat för att vi skall kunna övervaka myndigheters sätt att sköta sina åligganden. Jag förmodar att den kontrollapparaten fungerar. Jag har inte någon som helst anledning att dra slutsatsen att detta ärende skulle vara felaktigt handlagt. Det jag har sagt får inte tolkas så. Jag har nämligen inte något underlag för att göra ett sådant påstående. Jag har heller inget underlag för att påstå att handläggningen i alla delar är perfekt. Det är f. ö. sällan någonting är det. Jag vill alltså inte göra någon personlig värdering av hur denna fråga har handlagts. Det får prövas i vanlig administrativ ordning.

Det ställdes en fråga om huruvida kungörelsen från 1973 var gällande. Det är klart att den gäller. Tore Nilsson tog upp frågan om huruvida man skulle avyttra en del av inventarierna. I 1 § i kungörelsen sägs bl. a. följande: "En myndighet får dock, efter samråd med detta bolag, besluta om avyttring i annan ordning när det gäller materiel eller inventarier av ringa värde eller när det annars bedöms ändamålsenligt och ekonomiskt fördelaktigt för statsverket." Jag tror att man just med utgångspunkt i de sista orden i denna mening kan täcka in vad som här har skett.

Anf. 32 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för tillägget till svaret.

Jag sade redan i mitt första inlägg att jag vet att ett statsråd inte kan diskutera enskilda verk och tjänstemän. Det är principen om sparsamhet som jag har velat ta upp.

Jag talade också om parallellfall – annat som allmänheten observerar och

irriteras av och som vi riksdagsmän ständigt får frågor om. Det ligger i stil med den debattordning vi brukar ha. Vi diskuterar ofta ett exempel och tar sedan upp andra exempel där vi ser samma tendenser, samma sätt att handlägga ett ärende. Om man gör så, kan det inte tolkas som angrepp på någon speciell person. Det är i stället en belysning av hur systemet kan fungera.

Det var intressant att få höra det övriga som stod i kungörelsen. Jag tyckte bara att uttrycket "kasserad materiel" var underligt, eftersom det bevisligen var fråga om inventarier som kunde användas. Det var också märkligt att just det verk som tidigare hade haft inventarierna inte kunde använda dem när verket fått nya lokaler, då andra myndigheter i Stockholmsområdet var nöjda med inventarierna. På detta område har nog mycket skett av slentrian. Jag hoppas att det nu, i ett läge då det verkligen gäller att se på slantarna, skall bli en annan tingens ordning.

8 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1980/81:76 till justitieutskottet

1980/81:82 till jordbruksutskottet

1980/81:83 till trafikutskottet

9 § Föredrogs och lades till handlingarna

Skrivelserna

1980/81:102 och 103

10 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1980/81:180 till konstitutionsutskottet

1980/81:181 till finansutskottet

1980/81:182 till lagutskottet

1980/81:183 till näringsutskottet

1980/81:184 till utbildningsutskottet

1980/81:185–187 till trafikutskottet

1980/81:188 till arbetsmarknadsutskottet

1980/81:189 till konstitutionsutskottet

1980/81:190 till finansutskottet

1980/81:191 till justitieutskottet

1980/81:192 till utbildningsutskottet

1980/81:193 till arbetsmarknadsutskottet

11 § Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningarna 1980/81:74–77

12 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1980/81:81 om ändring i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Om reglerna för
försäljning av
myndighets inven-
tarier*

1980/81:85 om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.
m. m.

13 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1980/81:194 av *Lars Werner m. fl.* om användningen av det staliga person-
och adressregistret (SPAR) för direktreklam

1980/81:195 av *Lars Werner m. fl.* om förbud mot kreditkort

1980/81:196 av *Allan Ekström* om begränsning av nämndemäns medverkan i
hovrätt

1980/81:197 av *Allan Ekström* om taxeringsfunktionärens straffrättsliga
ansvar

1980/81:198 av *Allan Ekström* om ändrade regler för bidragsförskott

1980/81:199 av *Allan Ekström* om blodprovstagning i faderskapsärenden

1980/81:200 av *Lars Werner m. fl.* om erkännande av Demokratiska
sahariska arabrepubliken. m. m.

1980/81:201 av *Lars Werner m. fl.* om erkännande av och bistånd till
Kampuchea

1980/81:202 av *Lars Werner m. fl.* om ersättning för kostnad för glasögon

1980/81:203 av *Lars Werner m. fl.* om rätt till sjukpenning för förvärvsarbe-
tande under 16 år

1980/81:204 av *Karin Nordlander m. fl.* om formerna för stöd åt sjuka och
döende

1980/81:205 av *Lars Werner m. fl.* om sociala förmåner vid deltidsarbete

1980/81:206 av *Mårten Werner* om övergång till hjärndödsbegreppet

1980/81:207 av *Ingrid Diesen* och *Stina Eliasson* om återinförande av en
namnlängd i statskalendern

1980/81:208 av *Jörgen Ullenhag* om benämningen av professur i freds- och
konfliktforskning

1980/81:209 av *Sven Henricsson m. fl.* om dubbelbemanning av järnvägs-
lok

1980/81:210 av *Lars Werner m. fl.* om gemensam linjetariff för kombina-
tionstransporter lastbil-järnväg

1980/81:211 av *John Andersson m. fl.* om utarrenderingen av jaktmark

1980/81:212 av *Kerstin Anér* om skydd av sälar

1980/81:213 av *Kerstin Anér* om effekterna av bestrålning av livsmedel

1980/81:214 av *Lars Werner m. fl.* om en tillsynsmyndighet för fördelningen
av vedråvara

1980/81:215 av *Allan Ekström* om kommuns förhandlingskyldighet enligt
medbestämmandelagen

1980/81:216 av *Allan Ekström m. fl.* om ändrade regler för utvisning enligt
utlänningslagen

1980/81:217 av *Paul Jansson m. fl.* om indelningen i stödområden

1980/81:218 av *Lars Werner m. fl.* om förbud mot lockout

1980/81:219 av *Raul Blücher* och *Tore Claeson* om bevarandevärdena i de
större vattendragen i södra Sverige

14 § Anmälan av interpellationer

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 12 januari

Anmälan av interpellationer

1980/81:78 av *Karl-Erik Svartberg* (s) till kommunministern om åtgärder för att förebygga oljeutsläpp, m. m.:

De svåra oljeutsläppen i Bohuslän i november 1978 och i Stockholms skärgård i april 1979 avslöjade stora brister i vår oljeskyddsberedskap.

I omfattande interpellationsdebatter i januari och maj 1979 diskuterades dessa brister. Därvid framfördes också direkta förslag till förbättringar av beredskapen mot oljeutsläpp.

För egen del redovisade jag att jag ser kampen mot oljan i tre led:

1. Det gäller att förhindra att olja kommer lös. Bland förebyggande åtgärder kan nämnas internationell övervakning av oljeutvinningen i Nordsjön, registrering av oljetankfartygs färdväg, positionsrapportering, särskilda "korridorer" till havs för oljetankfartyg och andra fartyg med miljöfarlig last. lotsplikt samt partikelmärkning av alla oljelaster!

2. Kommer olja trots allt lös på havet skall den bekämpas så snart den upptäcks. Någonstans flyter den ju i land, om den inte sjunker och förstör livet i havet och på havsbotten. För att bygga upp en beredskap för bekämpning av stora oljeutsläpp krävs internationell samverkan. Vidare behövs förbättrade resurser för kustbevakningen att bekämpa olja innan den når skärgården och kustlandet.

3. Om olja drabbar skärgården och kusten, trots de insatser som gjorts i tidigare led, måste det finnas en regional landbaserad organisation med väl övad personal försedd med väl avpassad utrustning, som omedelbart kan sättas in i bekämpning och sanering.

Därefter har kommittén om miljörisker vid sjötransporter i juni 1979 presenterat en rad förslag till förbättringar i vår oljeskyddsberedskap liksom 1977 års oljeskyddskommitté och sjöövervakningskommittén gjorde i januari 1980.

Nu har oljan slagit till igen. På västkusten, framför allt i Bohuslän, har löskommen olja orsakat en omfattande sjöfågeldöd. Hur omfattande den är är f. n. svårt att överblicka.

I Stockholms skärgård pågår ett omfattande saneringsarbete efter det oljeutsläpp som förorsakats av en rysk tanker.

I anslutning till dessa nya oljeolyckor är det av stort intresse att få veta vilka åtgärder regeringen vidtagit för att förebygga och bekämpa oljeutsläpp efter oljepåslagen i Bohuslän 1978 och Stockholms skärgård 1979.

Med hänvisning till det anförda ber jag att få fråga kommunministern:

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att

1. förebygga oljeutsläpp?

*Anmälan av inter-
pellationer*

2. bekämpa oljeutsläpp till havs?
3. förbättra den landbaserade organisationens beredskap att bekämpa och sanera oljeutsläpp?

1980/81:79 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om åtgärder för att förbättra vissa av SJ nyanskaffade motorvagnar, m. m.:

SJ:s nya Fiattillverkade motorvagn Y 1 har nu tagits i drift. Vagnen har goda gångegenskaper och bra fjädring, men det är också det enda positiva man kan säga om den.

De brister beträffande resandetrymme, stolindelning, godsutrymme m. m. som av vpk påtalades i riksdagen redan 1977, innan upphandlingen var klar, har ofta understrukits av personalen. Bristerna kvarstår i allt väsentligt. Härtill kommer de under vinterförhållanden avslöjade svagheter, främst då det gäller driftsäkerhet men även vad gäller värme och ventilation. Sistnämnda funktion skall klaras med ett slags statisk luftsugare, som av personalen betecknas med ordet "värdelös".

Ständigt krångel leder till att motorvagnståg praktiskt taget dagligen blir stående på norrländska linjer, med därav följande förseningar och fördyringar. Vid nästan varje resa tvingas förarna krypa ner under motorvagnen för att rätta till reglage som hakar upp sig. Driftsäkerheten försämras ytterligare på grund av bristande reparations- och underhållsmöjligheter vid berörda driftverkstäder. Eftersom vagnarna är betydligt längre än de gamla rälsbussarna är verkstadshallarna nu för små för att möjliggöra avtining i erforderlig utsträckning. Varje gång underhållspersonalen måste gå in under vagnarna vintertid riskeras att tonvis med is och snö ramlar över dem.

Härigenom försämras ofta behövt underhåll, vilket i sin tur självfallet ökar slitaget och innebär en kapitalförstöring. En rad av de olägenheter som uppkommit har på ett mycket tidigt stadium påtalats av de anställda. Om man från ansvarigt håll bättre hade hörsammat dessa kritiska synpunkter, hade man kunnat undvika en rad fördyrande ändringar som nu måste ske i efterhand.

Personalen har nu för SJ-ledningen presenterat en kravlista i 13 punkter, som man anser måste åtgärdas för att det skall vara möjligt att behålla vagnarna i trafik.

Med anledning av här påtalade missförhållanden, vilka drabbar såväl verket som personalen och den resande allmänheten, vill jag ställa följande frågor till kommunikationsministern:

1. Har kommunikationsministern för avsikt att göra SJ-ledningen uppmärksam på vikten av att allvarligt beakta den berörda personalens synpunkter vid upphandling av nykonstruerad rullande materiel?
2. Kommer kommunikationsministern att snabbt vidtaga åtgärder i syfte att förbättra motorvagnarna i enlighet med personalens uttalade förslag?

den 13 januari

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

1980/81:80 av Carl-Henrik Hermansson (vpk) till statsministern om regeringens syn på vissa uttalanden av företagens intresseorganisationer:

Ett nytt inslag i det politiska livet i Sverige är den mycket livaktiga verksamhet på den allmänna politikens område som bedrivs av de privata kapitalistiska företagens intresseorganisationer, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Sveriges industriförbund. Denna verksamhet begränsar sig inte till resp. organisationers speciella ämnesområden utan har under de senaste åren kommit att gälla praktiskt taget hela det politiska fältet.

Särskilt har emellertid i de båda företagsorganisationernas politiska verksamhet attackerna riktats mot den offentliga sektorn. Man följer två linjer i angreppen. Enligt den första kräver man att den offentliga sektorns tillväxt skall stoppas och t. o. m. att den direkt skall skäras ned. Den borgerliga regeringens nedskärningsplan sägs uttryckligen bara vara en första början. Svenska arbetsgivareföreningen framträder alltmera som ett slags överparti till de borgerliga partierna och ger anvisningar om politiken. På SAF-kongressen i november 1980 framträdde bankdirektör Marcus Wallenberg och krävde en nedskärning av de offentliga utgifterna med 35 miljarder kronor på två år och samtidigt en lönesänkning med 15 %.

Den andra linjen man driver är en privatisering av den offentliga sektorn. Krav ställs om att olika nu offentliga verksamheter, däribland även daghemsverksamhet, skola och sjukvård, skall överlämnas till det privata kapitalet. Sjukvården och de övriga verksamheterna skall drivas kommersiellt. Kraven om privatisering drivs i olika sammanhang och av olika företrädare olika långt.

I en av Industriförbundet utgiven broschyr innehållande intervjuer med sju storföretagsledare ställs krav inte endast om nedskärning resp. privatisering av den offentliga sektorn utan om förändringar av den svenska samhällspolitiken över huvud taget. Det svenska välfärdssystemet attackeras. Det påstås "att välfärdssystemet leder till likgiltighet/självbelåtenhet" och "att svensken inte längre är ärlig – och inte heller arbetsvillig". En direktör påstår att det ligger "silikosdamm" över hela Sverige och därmed förstås bl. a. "prisregleringen, stödpolitiken, jämlikheten, sjukförsäkrings-systemet, AMS-utbildningen osv.". Politikerna attackeras. De påstås "sakna tillräcklig klarsyn" och "gadda sig samman". Direktörerna i Industriförbundet kräver direkta brott mot högtidligt fattade beslut t. ex. i kravet: "Politikerna får finna sig i att tänka om, vi har inte råd att följa resultatet från folkomröstningen." Det påstås att "politikerna inte vågar tala ut. De sneglar för mycket på de egna intressena. Skulle de säga rent ut hur det står till med landets ekonomi och vad som krävs för att ta oss ur krisen, riskerar de ju att inte väljas om 1982!" "Riksdagen framstår som allt mindre representativ för svenska folket", säger en av storföretagsdirektörerna.

Dylik agitation mot välfärdspolitiken, mot den fulla sysselsättningens politik, mot det sociala trygghetssystemet, mot utslaget av en folkomröstning

Anmälan av interpellationer

*Meddelande om
frågor*

osv. förmedlas alltså av Sveriges industriförbund i broschyrer och i en landsomfattande reklamkampanj. Kampanjen har skrämmande reaktionära drag. Den riktar sig inte endast mot en politik som under de senaste årtiondena genomförts med stöd av stora majoriteter i riksdagen – ja, ofta helt enhälligt – utan ifrågasätter också de av folket valda riksdagsledamöternas kompetens, oegennyttighet och representativitet. Det är sålunda en agitation som gränsar till den som i olika länder bedrivs av fascistiska krafter.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till statsministern:

1. Hur ser statsministern på den av SAF och Industriförbundet bedrivna agitationen för en privatisering av den offentliga sektorn?
2. Hur ser statsministern på den särskilt av Industriförbundet bedrivna kampanjen mot välfärdspolitiken och trygghetssystemet?
3. Vill statsministern skarpt fördöma kampanjen mot riksdagen och mot det parlamentariska systemet?

15 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 12 januari

1980/81:203 av *Per Israelsson* (vpk) till jordbruksministern om miljöskyddet vid planerad anläggning för konvertering av miljöfarligt avfall:

Regeringen har att, inom någon vecka, avgöra frågan om lokalisering av SAKAB:s anläggning för konvertering av miljöfarligt avfall. Den enda plats som nu synes vara kvar, sedan koncessionsnämnden för miljöskydd valt bort Kramfors, är Norrtorp i Kumla kommun i Örebro län. Den lokaliseringen har överklagats av naturvårdsverket. Det borde därför finnas anledning att väsentligt skärpa miljökraven jämfört med dem som ställdes i koncessionsnämndens tillstånd för lokalisering till Norrtorp.

Om regeringen, trots motståndet från berörd befolkning, ändå beslutar förlägga SAKAB:s anläggning för konvertering av miljöfarligt avfall till Norrtorp, är då regeringen beredd att på ett avgörande sätt skärpa de ursprungliga miljökraven för en anläggning i Norrtorp och medverka till att allt görs som kan göras för att eliminera miljöstörningar?

1980/81:204 av *Pär Granstedt* (c) till kommunikationsministern om åtgärder för att minska antalet miljöfarliga transporter genom Stockholms skärgård:

Den senaste oljekatastrofen i Stockholms skärgård visar än en gång att radikala åtgärder är nödvändiga för att undanröja det hot mot detta unika och miljömässigt känsliga område som dagens oljetransporter utgör. Det kan

ifrågasättas om förbättrade farleder och förbättrat oljeskydd är tillräckligt. Huvudprincipen borde vara att olja och andra miljöfarliga varor inte transporterades genom skärgården. I stället borde en större satsning ske på ur dessa synpunkter bättre belägna hamnar som Nynäshamn och Kapellskär.

Är statsrådet beredd att tillsammans med berörda kommuner och regionala organ verka för en sådan planering av Stockholmsregionens hamnfrågor att transporten av olja och andra miljöfarliga varor genom Stockholms skärgård kan minimeras?

1980/81:205 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till utrikesministern om Sveriges medlemskap i International Governmental Group for Indonesia:

Den svenska regeringen har sökt och fått medlemskap i en internationell organisation kallad International Governmental Group for Indonesia. Det är en sammanslutning av konsortiumtyp på regeringsnivå, där alla väststater är representerade med USA i spetsen. Den är att betrakta som en stödorganisation för Indonesien och tar framför allt upp deltagarländernas handelspolitiska intressen.

Indonesien är inte mottagare av svenskt bistånd. Landet är dessutom sedan lång tid invecklat i ett krig på Östtimor som har betecknats som folkmord och fördömts av FN. Mot denna bakgrund är det märkligt att regeringen kunnat gå med i den nämnda organisationen. Beslutet är en ny, allvarlig markering av Sveriges ändrade attityd i frågan om Indonesien kontra Östtimor.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Är det förenligt med Sveriges sedan länge fastslagna linje i utrikes- och biståndsfrågor att bli medlem i denna organisation?

den 13 januari

1980/81:206 av *Margareta Gard* (m) till industriministern om vidareförädling av slig från SSAB:s gruvor i Grängesberg:

För att uppnå en ökad marknadstäckning vad gäller järnmalm från SSAB:s gruvor i Grängesberg har man utvecklat en ny metod för vidareförädling av sligen till mikropelleten i Grängesberg. Metoden bedöms av flera instanser som lovande och torde vara en väg till fortsatt gruvhantering i Grängesberg. För genomförande av granuleringsprocessen kan befintligt G.P.-verk användas, dock med en tillbyggnad för härdning av granulerna. Erforderlig investering har beräknats till 30 milj. kr.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Är statsrådet villig att medverka till att nämnda projekt i Grängesberg genomföres?

Tisdagen den
13 januari 1981

*Meddelande om
frågor*

1980/81:207 av *Lennart Bladh* (s) till industriministern om sysselsättningen vid ABU Multo i Örkelljunga:

Vid ABU Multo i Örkelljunga har det sedan en tid pågått en utredning angående lönsamheten vid pågående produktion och därmed sammanhängande frågor om den fortsatta driften vid företaget.

Fredagen den 9 januari skulle de anställda vid företaget ha fått besked om företagets framtid. Styrelsen sköt emellertid upp sitt beslut och kommer att ge besked först den 4 februari.

En strukturplan har utarbetats av styrelsen. Av den framgår att en förutsättning för att återföra ABU till lönsamhet är betydande personalinskränkningar.

ABU Multo i Örkelljunga har 270 anställda, varav 30 tjänstemän. 200 av de anställda är bosatta inom Örkelljunga kommun. Företaget är det näst största i kommunen.

Med anledning av en förestående omstrukturering eller, vilket också diskuterats, en nedläggning av företaget vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Är statsrådet beredd ta initiativ som syftar till fortsatt produktion och säkrad sysselsättning för de anställda vid ABU Multo i Örkelljunga?

1980/81:208 av *Lennart Pettersson* (s) till justitieministern om sekretessen inom sjukvården:

Tillämpningen av den nya sekretesslagen har inom sjukvården lett till stora problem. Det kan inte vara rimligt att anhöriga och polis skall förvägras rätt att få veta om exempelvis en person efter en olycka ligger intagen på sjukhus. Det kan inte heller vara meningen att sekretesslagen skall tolkas så att sjukhusen skall kunna bli ett gömställe för personer som gjort sig skyldiga till brott.

Jag vill därför fråga justitieminister Håkan Winberg:

1. Avser statsrådet att vidta åtgärder för att närmare klarlägga de regler som gäller för sekretess inom sjukvården?
2. Om dessa klarlägganden inte skulle leda till att de krav som ställts kan uppfyllas, är då statsrådet beredd att föreslå riksdagen ändring i sekretesslagen?

1980/81:209 av *Per Petersson* (m) till socialministern om färdigställande av en riksväg mellan Kiruna och Narvik:

Under lång tid har utredningar utförts om byggandet av en mellanriksväg på sträckan Kiruna–Narvik. Utredningarna visar att näringsliv och turism såväl i Sverige som i Norge skulle stimuleras av en väg på denna sträcka.

År 1977 beslöt den svenska regeringen påbörja vägbygget på den svenska sidan, och hela vägsträckan Kiruna–Riksgränsen beräknas vara färdig i september 1982. Redan före det svenska regeringsbeslutet år 1977 hade från ansvarigt norskt håll uttalats att Norge avsåg att bygga en väg i god standard,

som skulle vara färdig vid samma tid som den svenska delen. Som bekant är den norska vägsträckan avsevärt kortare, varav följer att det norska byggandet borde ta kortare tid.

Enligt nu föreliggande uppgifter avser norrmännen icke att bygga en väg av god standard före tidigast 1985. Möjligen kommer en sommarväg för personbilar att vara klar på den norska sidan hösten 1982.

Det är beklagligt att samarbetet Sverige-Norge i denna mellanvägsfråga icke fungerat. Enligt min mening är det klart otillfredsställande, om den svenska (längre) vägdelen skulle vara färdig flera år före den norska. Ännu är det dock 20 månader tills den svenska vägsträckan är färdig, varför visst handlingsutrymme finns.

Med stöd av det anförda vill jag fråga det för det nordiska samarbetet ansvariga svenska statsrådet:

Vilka åtgärder är från svensk sida vidtagna eller avses att vidtagas för att den norska vägdelen snarast skall byggas?

1980/81:210 av *Gunnel Jonäng* (c) till statsrådet Carl Axel Petri om provborrningar för förvaring av radioaktivt avfall:

Prav har påbörjat provborrningar i Ovanåkers kommun för att undersöka möjligheterna till förvaring av s. k. atomsopor, dvs. radioaktivt avfall från kärnkraftverk. Enligt tidningsuppgifter avser Prav även att påbörja provborrningar i Delsbo i Hudiksvalls kommun.

Vill statsrådet medverka till att sådan verksamhet inte påbörjas i en kommun utan att skälig information ges till kommunen och kommuninvånarna? Är statsrådet beredd medverka till att kommuner, som i folkomröstningen om kärnkraft sagt nej till kärnkraft, inte kommer i fråga när det gäller förvaring av kärnkraftsavfall?

16 § Kammaren åtskildes kl. 14.21.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 58

Tisdagen den
13 januari 1981

*Meddelande om
frågor*